

Dětský svět.

Dětské naivní teorie

**Epistemologická východiska
vyučování
1. přednáška**

Dětský svět = svět „tady a teď“.

Podmínkou jeho poznávání dítětem mladšího škol. věku je proto **„být přítom“**.

Učení je proto vždy:

- konkrétní
- situační
- vázáno na osobní zkušenost

VSTUPNÍ OTÁZKY:

- **1. Jak dítě rozumí světu, ve kterém žije? Jaké jsou jeho představy o světě a proč?**
- **2. Můžeme jako dospělí zprostředkovat dítěti skutečné poznání?**
- **3. Jaké to bude mít komplikace? S čím je nutno počítat?**

Základní paradigma:

Žák nepřichází do školy nevědomý, prázdný jako čistý list papíru, který učitelé teprve odshora dolů popíší pravdivým a objektivním věděním o světě. Každé dítě už světu kolem sebe nějak rozumí, má o něm své představy. Učební proces je pak vždy střetáváním jeho prvotních představ s novými informacemi.

Tradiční pojetí školy a vyučování ***(transmisivní):***

- 1. Dítě přichází do školy a nic neví
- 2. Úkolem učitele je všechno je naučit
- 3. Inteligence je chápána jako suma vědomostí, které si dítě osvojí v průběhu školní docházky

Konstruktivistické pojetí školy a vyučování (*humanistické*):

- 1. Dítě přichází do školy a o světě ví spoustu věcí
- 2. Úkolem učitele je vytvořit při učení takové podmínky, aby si dítě svoje poznatky pod jeho vedením utřídilo a (re)konstruovalo ve spolupráci s ostatními dětmi do reálného obrazu světa
- 3. Intelligence se rozvíjí v aktivní myšlenkové činnosti při učení

Dětské poznávání světa začíná od prvních okamžiků jeho života.

Zdroje:

- **subjektivní zkušenost**
- **přebrané interpretace (od dospělých – “takhle to je” – prostřednictvím řeči, jazyka)**
- **sociokulturně zprostředkovaná zkušenost (kulturní reprezentace)**
- **vědecké poznání (škola)**

V prvních třech stupních se formuje dětské poznání jako "dětské naivní teorie", příp. "prekoncepce".

Terminologický rámec:

- **dětské naivní teorie mohou být chápány jako složitější konstrukty, kterými si děti vysvětlují skutečnost (obsahují odpovědi na otázky co – proč – jak - s jakým výsledkem – k čemu to slouží)**
- **prekoncepce = osobní pojetí, individuální a specifická představa o určitých věcech a jevech**
- **miskoncepce = chybné pojetí**

Dětské prekoncepce představují úhel pohledu dětí na svět, přes který tento svět "čtou" a vysvětlují si jej pro sebe (Pupala 2001, s. 212).

Dětské znalosti o světě mají podobu velmi stabilních kognitivních struktur, které se poměrně obtížně mění; pokud je chceme dítěti pomoci nahradit dokonalejším schématem, musíme navodit tzv. kognitivní zlom (Piaget) – AHA!!! zážitek.

Konstruktivistický přístup ke školní výuce předpokládá:

- **opírat se o dětské prekoncepce (vycházet vždy z toho, co už dítě ví – příp. pomoci mu objevit samostatně chybu – AHA!)**
- **umět dětské prekoncepce (miskoncepce) diagnostikovat!**
- **navodit ve skupině kooperativní vyučování a učení (“zdolávání” chybných koncepcí v sociální korekci)**

Diagnostické techniky pro zjišťování dětských prekonceptí (např.):

- **kresba s komentářem ("nakresli... podívej se a řekni, co jsi nakreslil... co je toto...)**
- **fenomenografický rozhovor (podívej se...co vidíš?)**
- **odpovědi na hyperkonkrétní otázky**
- **uvažování dětí per negatio (co by se stalo, kdyby nebylo...)**

Úkoly do semináře:

1. Zadat dětem na praxi úkol (alespoň 3 děti, různý věk, příp. celá třída):

- ***Namaluj zeměkouli*** (kresba s komentářem)
- ***Řekni, co jsi namaloval(a).*** (Pečlivě zaznamenat komentář)

Zásada: nehodnotit, neopravovat „chyby“, v rozhovoru používat zásadně pojmy, kterými komentuje dítě svůj výtvar

2. Napište, co podle vás znamenají tato slova (příp. jiná):

- **potok – teplota – louka – poledne – pokrm**
- **peníze – láska – zdraví – nebezpečí – zábava**